

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
El. p. LRVkanceliarija@lrv.lt

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ministerijai
El. p. ministerija@sam.lt

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL KOMPENSACIJŲ IR DRAUDIMO IŠMOKŲ MOKĖJIMO DARBUOTOJAMS, TEIKIANTIEMS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGAS PACIENTAMS, SERGANTIEMS YPAČ PAVOJINGOMIS UŽKREČIAMOSIOMIS LIGOMIS, AR VYKDANTIEMS ARBA DALYVAUJANTIEMS VYKDANT EPIDEMIJŲ PROFILAKTIKOS PRIEMONES YPAČ PAVOJINGŲ UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ ŽIDINIUOSE, TVARKOS APRAŠO

2021 m. sausio 15 d. Nr. 4-01-265

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, savo iniciatyva atlikome Kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo darbuotojams, teikiančioms sveikatos priežiūros paslaugas pacientams, sergantiems ypač pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, ar vykdančioms arba dalyvaujantiems vykdančioms epidemijų profilaktikos priemones ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židiniuose, tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 446, (toliau – Aprašas) antikorupcinį vertinimą.

Siekdami mažinti korupcijos rizikos veiksnių atsiradimo tikimybę, taip pat siekdami teisinio reguliavimo išsamumo, nuoseklumo, skaidrumo ir atsparumo korupcijai teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Kritinės antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai:

1.1. Aprašo 11 punkte nurodoma, kad „<...> Ar darbuotojo mirtis, sveikatos ir darbingumo netekimas yra susiję su jo darbu teikiant sveikatos priežiūros paslaugas ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar darbu ypač pavojingos užkrečiamosios

ligos židinyje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatytais požymiais ir tvarką nustato ir tai patvirtinančią pažymą išduoda Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos“.

Be šiame punkte nustatytų įpareigojimų, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras (toliau – sveikatos apsaugos ministras), įgyvendindamas Aprašo nuostatas taip pat privalo: (i) sudaryti komisiją sprendimo dėl kompensacijos darbuotojui galimai mirus nuo ypač pavojingos užkrečiamosios ligos, kai apsikrėtimas susijęs su sveikatos priežiūros paslaugų teikimu ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar darbu ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinyje, mokėjimo priėmimo (toliau – Komisija) (Aprašo 14 punktas) ir (ii) Komisijos darbo reglamente nustatyti Komisijos sudarymo, sprendimo priėmimo procedūras ir jų terminus (Aprašo 21 punktas).

Atkreiptinas dėmesys, kad Teisės aktų registre norminio teisės akto, kuriuo būtų įgyvendinami Aprašo 11, 14 ir 21 punktuose nustatyti įpareigojimai sveikatos apsaugos ministrui, registruota nėra. Dėl to susidaro sąlygos, kiekvieną kartą, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai (toliau – Ministerija) gavus prašymą dėl kompensacijos mokėjimo, Aprašo nuostatas įgyvendinti individualiais sveikatos apsaugos ministro įsakymais. Pažymėtina, kad toks Aprašo nuostatų įgyvendinimas didina korupcijos riziką, nes sudaro sąlygas kiekvienam atvejui kurti ir taikyti skirtingas elgesio taisykles. Siekiant mažinti korupcijos rizikos veiksnių atsiradimo tikimybę bei teisinio reguliavimo nuoseklumo, Apraše nustatyti įpareigojimai sveikatos apsaugos ministrui turėtų būti įgyvendinami viešai skelbiamu norminiu teisės aktu. Šiame, visiems atvejams taikomame teisės akte turėtų būti aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyta, (i) kaip Nacionalinis visuomenės sveikatos centras turi nustatyti, ar darbuotojo mirtis, sveikatos ir darbingumo netekimas yra susiję su jo darbu teikiant sveikatos priežiūros paslaugas ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar darbu ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinyje, t. y. ar ši nustatymą atlieka ekspertas, ekspertų grupė, įstaigos vadovas vienasmeniškai ir pan., ir (ii) įtvirtintos Komisijos sudarymo, veiklos organizavimo, sprendimų priėmimo principinės nuostatos, tokios kaip: komisijos sudėtis ir komisijos narių proporcija (pvz., ar į Komisija turėtų įeiti (jeigu taip, kiek) Ministerijos politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai, Ministerijos ar kitų įstaigų valstybės tarnautojai (darbuotojai), medikų atstovai, pacientų atstovai ir pan.), normos, užtikrinančios viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją, Komisijos posėdžių šaukimo tvarką, ar Komisijos sprendimai priimami vienbalsiai, ar narių balsų dauguma.

2. Kitos antikorporcinės pastabos ir pasiūlymai:

2.1. Aprašo 12 punkte nustatyti atvejai, kada atsisakoma mokėti kompensacijas ir draudimo išmokas. Pagal Aprašo 12.2.3 papunktį kompensacijas ir draudimo išmokas atsisakoma mokėti, kai, nors darbuotojo mirtis, sveikatos ir darbingumo netekimas yra susiję su jo darbu teikiant sveikatos priežiūros paslaugas ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar darbu ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinyje, tačiau *darbuotojas mirė, neteko sveikatos ir darbingumo valdydamas transporto priemonę ar kitą savaeigę mašiną, kurioms valdyti neturėjo atitinkamo pažymėjimo, arba perdavęs valdyti transporto priemonę asmeniui, apsvaigusiam nuo alkoholio, narkotikų, toksinių ar psichotropinių medžiagų arba neturinčiam atitinkamo pažymėjimo.*

Manytina, kad šioje normoje vietoje civiliniuose teisiuose santykiuose naudojamos sąvokos „valdymas“ turėtų būti naudojama sąvoka „vairavimas“, nes abejotina, ar Aprašo kūrėjai siekė kaip kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo atsisakymo sąlygą nustatyti transporto priemonės valdymą, t. y. faktinį daikto turėjimą turint tikslą jį valdyti kaip savą, vykdomą neturint teisės šią priemonę vairuoti. Tačiau šiuo metu toks teisinis reglamentavimas sukuria prielaidas teisės normą taikyti nevienareikšmiškai ir elgtis nesąžiningai, todėl siūlome tikslinti vartojamas sąvokas: „*valdydamas transporto priemonę*“ ir „*perdavęs valdyti*“.

Taip pat siūlome svarstyti, ar tikslinga kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimą darbuotojo, kurio mirtis, sveikatos ir darbingumo netekimas yra susiję su jo darbu teikiant sveikatos priežiūros paslaugas ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar darbu ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinyje, sieti su Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo reikalavimų nesilaikymu, nes nėra aišku, kaip darbuotojo mirtis, sveikatos ir darbingumo netekimas, susiję su jo darbu teikiant sveikatos priežiūros paslaugas ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar darbu ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinyje, koreliuoja su minėto įstatymo reikalavimų laikymusi. Manytina, kad siekiant teisinio aiškumo ir skirtingo normų interpretavimo galimybių eliminavimo, formuluojant kompensacijų ir draudimo išmokų mokėjimo atsisakymo sąlygas, turėtų būti nustatomas tiesioginis priežastinis ryšys tarp darbuotojo mirties, sveikatos ir darbingumo netekimo bei Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo reikalavimų nesilaikymo.

2.2. Aprašo 20 punkte nurodoma, kad „*Kompensacijas ir draudimo išmokas Sveikatos apsaugos ministerija privalo išmokėti per vienus kalendorinius metus nuo Komisijos sprendimo skirti kompensaciją ar draudimo išmoką priėmimo dienos*“. Diskutuotina, ar vienu metų terminas kompensacijos ir draudimo išmokos išmokėjimui yra racionalus ir sąžiningas. Manytina, kad iki

vienų metų galintis užsitęsti kompensacijos ir draudimo išmokos išmokėjimo terminas gali paskatinti ieškoti kitų „procedūrų pagreitinimo“ būdų bei sąmoningai ir dirbtinai kurti tokių būdų paieškos poreikį. Siekiant mažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką kompensacijų ir draudimo išmokų išmokėjimo procesui, siūlome arba numatyti objektyvų ir teisiškai pagrįstą kompensacijų ir draudimo išmokų išmokėjimo terminą ir (ar) galimybę kompensacijas ir draudimo išmokas mokėti lygiomis dalimis kiekvieną mėnesį visus metus.

3. Kitos pastabos ir pasiūlymai:

3.1. Pagal Aprašo 12.2.2 papunktį kompensacijas ir draudimo išmokas atsisakoma mokėti, kai, nors darbuotojo mirtis, sveikatos ir darbingumo netekimas yra susiję su jo darbu teikiant sveikatos priežiūros paslaugas ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar darbu ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinyje, tačiau *darbuotojas mirė, neteko sveikatos ir darbingumo būdamas apsvaigęs nuo alkoholio ar psichotropinių medžiagų*. Pažymėtina, kad ši norma neatskleidžia asmens apsvaigimo nuo alkoholio ar psichotropinių medžiagų ir mirties, sveikatos bei darbingumo netekimo priežastinio ryšio. Dėl šios priežasties, interpretuojant šią normą, gali būti atsisakoma mokėti kompensacijas ir draudimo išmokas ir tuo atveju, kai nors buvo dirbama ir neapsvaigus nuo alkoholio ar psichotropinių medžiagų, tačiau mirtis ištiko, sveikatos ir darbingumo asmuo neteko būdamas apsvaigęs nuo alkoholio ar psichotropinių medžiagų. Kadangi toks normos neapibrėžtumai ir dėl to atsirandančios jos interpretacijos galimybės laikytini korupcijos rizikos veiksniais, siūlome aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyti, kad kompensacijas ir draudimo išmokas atsisakoma mokėti tik tada, kai tarp apsvaigimo nuo alkoholio ar psichotropinių medžiagų ir darbo teikiant sveikatos priežiūros paslaugas ypač pavojinga užkrečiamąja liga sergantiems pacientams ar ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinyje pasekmių (mirties, sveikatos ir darbingumo netekimo) atsiradimo yra tiesioginis priežastinis ryšys.

3.2. Remiantis Aprašo 12.4 papunkčiu, atsisakoma mokėti kompensacijas ir draudimo išmokas, jeigu *darbuotojas savavališkai (be darbdavio žinios) dirbo sau (savo interesais)*. Diskutuotina, ar pagrįstai bet koks darbas be darbdavio žinios laikomas priežastimi nemokėti kompensacijų ir draudimo išmokų. Manome, kad tokia formuluotė suteikia praktiškai neribotą diskreciją atsisakyti mokėti kompensacijas ir draudimo išmokas. Siekiant teisinio reglamentavimo aiškumo, siūlome aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyti, koks konkrečiai savarankiškas darbas lemia kompensacijų ir draudimo išmokų nemokėjimą bei šio darbo privalomą ryšį su darbuotojo mirtimi, sveikatos ir darbingumo netekimu.

Atlikus antikorupcinį vertinimą darytina išvada, kad Aprašo nuostatos yra ydingos antikorupciniu požiūriu.

Prašome per du mėnesius nuo antikorupcinio vertinimo išvados gavimo dienos informuoti STT, kaip atsižvelgta ar numatoma atsižvelgti į antikorupcinio vertinimo išvadoje pateiktas pastabas ir pasiūlymus (pateikti motyvuotą informaciją dėl kiekvienos pastabos ir pasiūlymo pagal lentelę¹).

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Andrius Andrejus Fominas, tel. 8 706 63 300, mob. tel. 8 634 05 935, el. p. andrius.fominas@stt.lt

¹ Prieiga internete: <https://stt.lt/lt/doclib/ackw24e2fpyf3btnqcd3gwfx8zvaryav>.